

SKY 213 SAĞLIK KURUMLARINDA MALİYET MUHASEBESİ

ÖĞR. GÖR. PINAR DOĞANAY PAYZİNER

GİDERLERİN HİZMET MALİYETİNE YÜKLENMESİ

13. HAFTA DERS İÇERİĞİ

- Giderlerin Hizmet Maliyetlerine Yüklenmesi (3. Dağıtım)
 - Maliyetlendirme Yöntemleri
 - Maliyetin Kapsamına Göre
 - Maliyetlendirme Zamanına Göre
 - Maliyetlendirme Şekline Göre
 - Maliyet Sisteminin Oluşturulması
 - Toplam ve Birim Maliyetlerin Hesaplanması

TEKRAR

MALİYET ANALİZİ AŞAMALARI

- Sağlık Kurumlarında yapılan maliyet analizi çalışmalarında 5 aşamalı bir çalışma süreci izlenmektedir.
 1. **Çıktıların Belirlenmesi:** Hangi hizmetlerin maliyeti hesaplanacak? (Poliklinik sayısı, hasta günü sayısı, taburcu hasta sayısı, ameliyat sayısı, tetkik sayısı vb.)
 2. **Gider Yerlerinin Tanımlanması**
 3. **Gider Çeşitlerinin Belirlenmesi**
 4. **Giderlerin Gider Yerlerine Dağıtılması**
 - 1.Dağıtım: Gider Yerlerinin Direkt Giderlerinin Saptanması
 - 2.Dağıtım: Yardımcı Gider Yerlerinin Giderlerin Esas Üretim Gider Yerlerine Dağıtılması
 5. **Toplam ve Birim Maliyetlerin Hesaplanması (3. Dağıtım)**

3

3. DAĞITIM – GİDERLERİN HİZMET MALİYETİNE YÜKLENMESİ:**I - MALİYETLENDİRME YÖNTEMLERİ**

4

3. DAĞITIM

- Mal ve hizmet üreten işletmelerde esas üretim gider yerlerinde toplanan giderlerin o gider yerinde üretilen mal veya hizmet maliyetlerine yüklenmesi giderlerin son basamak dağıtımını oluşturur.
- Bu dağıtıma **üçüncü dağıtım** adı verilir.
- Bu dağıtımda esas üretim gider merkezlerinde toplanan giderlerin, ana üretim grupları, ortak ürünler ve yan ürünler arasında dağıtımını gerçekleştirilir.

5

3. DAĞITIM

- Toplam ve birim maliyetlerin belirlenmesi bizi **maliyetlendirme yöntemleri** ile karşı karşıya getirir.
- Kullanılacak maliyetlendirme yönteminin seçimi oldukça önemlidir.

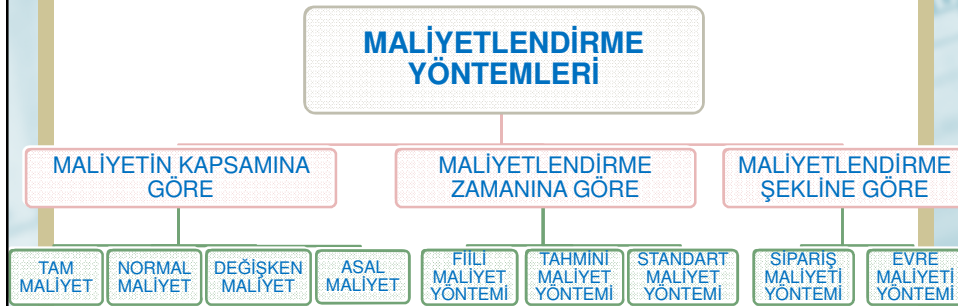
6

I. MALİYETLENDİRME YÖNTEMLERİ

- Maliyetlendirme yöntemleri, hizmetlere
 - “hangi giderler”,
 - “ne zaman”,
 - “nasıl”yüklenecek? sorularını yanıtlar.

7

I- MALİYETLENDİRME YÖNTEMLERİ

8

A. MALİYETİN KAPSAMINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

Üretim giderlerinin
tamamı mı yoksa bir kısmı
mı hizmet maliyetlerini
oluşturacak

9

A. MALİYETİN KAPSAMINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

- Üretilen hizmet maliyetine hangi tür giderlerin dahil edileceği bu yöntemleri birbirlerinden farklılaştıran temel noktadır.
- Bu yöntemler, üretim giderlerin değişken gider ve sabit gider olması ayırımına göre hareket ederler.
- **Kullanılan yöntem ne olursa olsun, değişken üretim giderleri, üretilen hizmet maliyetine mutlaka yüklenir.**

10

A. MALİYETİN KAPSAMINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

★ Tam maliyet yöntemi dışındaki yöntemler kısmi maliyet yöntemi olarak adlandırılır. Kısmi maliyet yöntemlerinde, maliyetler hesaplanırken giderlerin tamamı dikkate alınmaz.

11

1. TAM MALİYET YÖNTEMİ

- Geleneksel maliyet yöntemi olarak kabul edilir ve uygulamada en çok kullanılan yöntemdir.
- Üretim giderlerinin tamamı (sabit-değişken ayrımı gözetilmeksizin) o dönemde yapılan üretimin maliyetine yüklenir.
- Vergi Usul Kanunu (VUK) işletmelerde tam maliyet yönteminin kullanımını zorunlu kılmıştır.

Toplam Maliyet = Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
+ Direkt İşçilik Giderleri
+ Genel Üretim Giderleri

$$TM = DİMMG + DİG + GÜG$$

12

2. NORMAL MALİYET YÖNTEMİ

- Değişken üretim giderlerin tamamını, sabit üretim giderlerinin ise sadece kapasiteye düşen kısmını (kapasite kullanım oranına göre) maliyetlere yükleyen yöntemdir.
- Direkt ilk madde ve malzeme giderleri, direkt işçilik giderleri ve değişken genel üretim giderlerinin tamamı ile sabit genel üretim giderlerinin dönem içinde kullanılan kapasiteye ait olan kısmı hizmet maliyetlerine dahil edilir.
- Boş kapasiteye düşen sabit genel üretim giderleri sonuç hesaplarına (680 Çalışmayan Kısm Giderleri'ne) aktarılır.

13

2. NORMAL MALİYET YÖNTEMİ

TM = Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
 + Direkt İşçilik Giderleri
 + Değişken GÜG
 + Sabit GÜG x Kapasite Kullanım Oranı

$$TM = DİMMG + DİG + Değişken GÜG + (Sabit GÜG \times KKO)$$

14

3. DEĞİŞKEN MALİYET YÖNTEMİ

- Maliyet hesaplaması yapılırken sadece değişken üretim giderler dikkate alınır.
- Değişken üretim giderleri üretim maliyetine yüklenir.
- Sabit üretim giderlerinin tamamı, dönem giderleri şeklinde ele alınıp, gelir tablosuna yansıtılır.
- $TM = \text{Değişken Üretim Giderleri}$

$$TM = \text{Değişken DİMMG} + \text{Değişken DİG} + \text{Değişken GÜG}$$

15

4. ASAL (DİREKT) MALİYET YÖNTEMİ

- Sadece direkt giderler dikkate alınmaktadır.
- Hizmet maliyetine sadece direkt ilk madde ve malzeme giderleri ile direkt işçilik giderleri yüklenmektedir.
- Genel üretim giderleri, endirekt giderler olduğu için üretim maliyetlerine yansıtılmamaktadır.
- Endirekt giderler (GÜG) dönem gideri olarak sonuç hesaplarına aktarılmaktadır.

Toplam Maliyet = Direkt İlk Madde ve Malzeme Giderleri
+ Direkt İşçilik Giderleri

$$TM = \text{DİMMG} + \text{DİG}$$

16

A. MALİYETİN KAPSAMINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

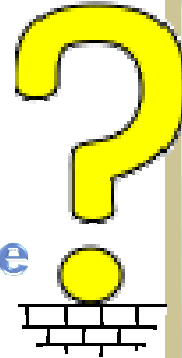
ÖRNEK 1.

17

B. MALİYETLENDİRME ZAMANINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

Hizmet maliyetleri ne
zaman saptanmalı

Üretim yapıldıktan önce
mi, sonra mı

18

B. MALİYETLENDİRME ZAMANINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

- .
- Maliyetlerin giderler oluştuktan sonra hesaplandığı yöntem "Fiili Maliyet Yöntemi"; maliyetlerin giderler oluşmadan önce hesaplanması yöntemleri "Tahmini Maliyet Yöntemi" ve "Standart Maliyet Yöntemi" dir.

19

B. MALİYETLENDİRME ZAMANINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

MALİYETLENDİRME ZAMANINA GÖRE

FİİLİ MALİYET YÖNTEMİ

TAHMİNİ MALİYET YÖNTEMİ

STANDART MALİYET YÖNTEMİ

20

B. MALİYETLENDİRME ZAMANINI BELİRLEYEN YÖNTEMLER

ÖRNEK 2.

ÖRNEK 3.

21

C. MALİYETLENDİRME ŞEKLİNİ BELİRLEYEN YÖNTEMLER

Giderler, üretilen
hizmetlere nasıl
yüklenecek

22

C. MALİYETLENDİRME ŞEKLİNİ BELİRLEYEN YÖNTEMLER

- Mamul veya hizmet maliyetlerini etkileyen diğer bir faktör de işletmenin üretim şeklidir.
- Giderlerin, üretilen mamullere veya hizmetlere yüklenmesi, farklı üretim koşullarında farklı yaklaşımların uygulanmasını gerektirir.
- İşletmeler seri üretim ya da sipariş üretimi yapıyor ise maliyetlendirme yöntemlerinde farklılıklar olması gerekmektedir.

23

C. MALİYETLENDİRME ŞEKLİNİ BELİRLEYEN YÖNTEMLER

MALİYETLENDİRME ŞEKLİNE GÖRE

SİPARİŞ MALİYETİ
YÖNTEMİ

EVRE (SAFHA)
MALİYET YÖNTEMİ

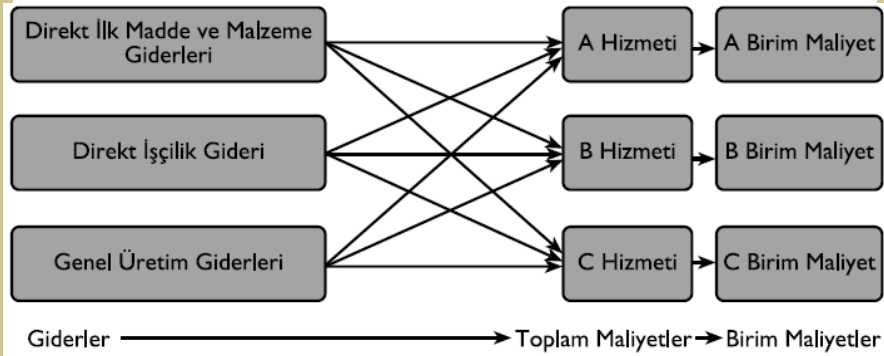
24

1. SİPARİŞ MALİYETİ YÖNTEMİ

- Birbirinden oldukça farklı tür veya nitelikteki mamul/hizmetlerin üretimini yapan ve her bir üretim partisinde bir birinden farklı mamuller ve hizmetler üreten işletmelerde kullanılır.
- Çeşitli türde ve çoğu kez hekimlerin ya da hastaların istekleri ile verdikleri siparişler üzerine, her bir hizmetin veya hizmet grubunun maliyetlerinin ayrı ayrı izlendiği sistemdir.

25

1. SİPARİŞ MALİYETİ YÖNTEMİ

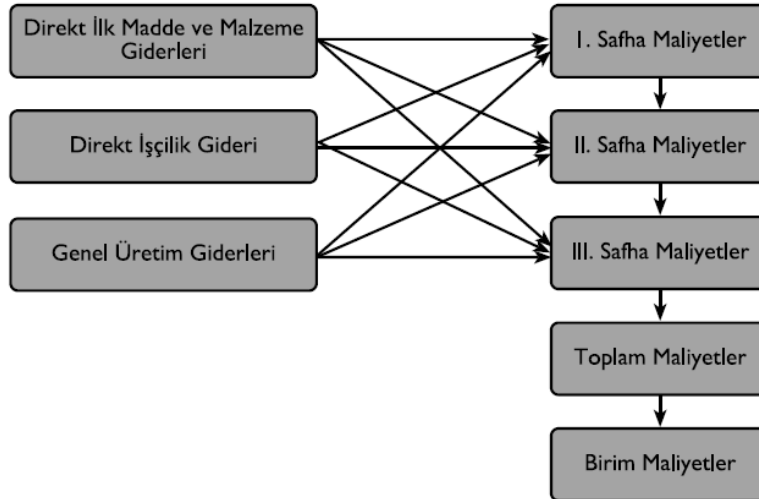
26

2. EVRE (SAFHA) MALİYET YÖNTEMİ

- Tek tip mamul/hizmet üreten veya birbirine çok benzer olduklarından tek ürün gibi kabul edilebilecek mamul/hizmet üreten işletmelerde kullanılır.
- Üretim giderleri, üretim evreleri (esas üretim yerleri) itibarıyla izlenir.
- Her evrenin maliyeti ayrı ayrı hesaplanır.

27

2. EVRE (SAFHA) MALİYET YÖNTEMİ

28

3. DAĞITIM – GİDERLERİN HİZMET MALİYETİNE YÜKLENMESİ:

II – MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

29

II – MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

- Bir maliyet sisteminin oluşabilmesi için üç grubun her birinden en az bir yöntemin bir araya getirilmesi gereklidir.
- Bu yöntemler, işletmenin ihtiyaçlarına göre istenildiği şekilde birleştirilebilir.
- Tek istisna: tahmini ve standart maliyet yöntemleri tam maliyet ile birlikte kullanılamaz.

30

II – MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

ÖRNEKLER:

- TAM – FİİLİ – SİPARİŞ
- TAM – FİİLİ – EVRE
- DEĞİŞKEN – FİİLİ – EVRE
- DEĞİŞKEN – TAHMİNİ – SİPARİŞ
- NORMAL – FİİLİ - EVRE
- NORMAL – STANDART – SİPARİŞ
- ...

31

II – MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

- ÖRNEK 1.
- ÖRNEK 2.
- ÖRNEK 3.

32

II – MALİYET SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI

- Örneğin; işletme yönetim muhasebesi anlayışının egemen olduğu bir işletme ise, maliyetin kapsamını belirleyen yöntemler arasından, yönetsel amaçlara en uygun olan “*değişken maliyet yöntemi*” seçecektir. Maliyetin saptanma zamanını belirleyen yöntemler arasından ise, bu işletme yönetim için son derece önemli olan maliyet kontrolünü sağlayan “*standart maliyeti yöntemi*”ni tercih edecektir. Sipariş veya evre maliyet yöntemlerinden hangisini seçeceği işletmenin üretim koşullarına göre belirleneceğinden işletme eğer çok farklı türde ürünler üretiyorsa sipariş maliyet yöntemini seçerek maliyet sistemini oluşturacaktır. Bu durumda bu işletmenin maliyet sistemi: “*standart değişken maliyet esasına dayalı sipariş maliyeti sistemi*” olacaktır.

33

SON